

МИГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ З УКРАЇНИ ДО ЄС: АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА НАСЛІДКІВ

© 2016 БЕЗРУКОВА Н. В., СВІЧКАРЬ В. А.

УДК 330.341

Безрукова Н. В., Свічкарь В. А. Міграція робочої сили з України до ЄС: аналіз особливостей та наслідків

Метою статті є аналіз особливостей міграції робочої сили з України до Європейського Союзу та оцінка можливих наслідків цього процесу, а також визначення майбутніх тенденцій розвитку еміграції з України. Досліджено основні напрями трудової міграції з України. Проведена оцінка обсягів трудової міграції. Наведено дані про соціально-демографічні характеристики мігрантів. Наголошено, що процес еміграції має як позитивні, так і негативні наслідки для нашої країни. Окрема увага в статті приділена аналізу сфер працевлаштування мігрантів у країнах – членах Європейського Союзу. Виділено основні причини еміграції з України, серед яких безробіття та низький рівень заробітної плати. Авторами показано, що середньомісячна заробітна плата українських мігрантів у країнах – членах ЄС набагато вища, ніж в Україні. На основі проведеного дослідження зроблено висновки, що трудова міграція з України до країн ЄС має важливе соціально-економічне значення для нашої держави. А підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншої сторони, а також введення безвізового режиму сприятиме збільшенню кількості трудових мігрантів.

Ключові слова: міграція робочої сили, еміграція, імміграція, інтеграція, Європейський Союз, безробіття, зайнятість.

Рис.: 4. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 8.

Безрукова Наталія Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки та маркетингу, Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка (пр. Першотравневий, 24, Полтава, 36011, Україна)

E-mail: n_bezrukova@mail.ru

Свічкарь Віталій Анатолійович – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки та маркетингу, Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка (пр. Першотравневий, 24, Полтава, 36011, Україна)

E-mail: sva_888@mail.ru

УДК 330.341

UDC 330.341

Безрукова Н. В., Свечкарь В. А. Миграция рабочей силы из Украины в ЕС: анализ особенностей и последствий

Bezrukova N. V., Svichkar V. A. Labor Migration from Ukraine to the EU: an Analysis of Characteristics and Consequences

Целью статьи является анализ особенностей миграции рабочей силы из Украины в Европейский Союз и оценка возможных последствий этого процесса, а также определение будущих тенденций развития эмиграции из Украины. Исследованы основные направления трудовой миграции из Украины. Сделана оценка объемов трудовой миграции. Приведены данные о социально-демографических характеристиках мигрантов. Отмечено, что процесс эмиграции имеет как положительные, так и отрицательные последствия для нашей страны. Особое внимание в статье уделено анализу сфер трудоустройства мигрантов в странах – членах Европейского Союза. Выделены основные причины эмиграции из Украины, среди которых безработица и низкий уровень заработной платы. Авторами показано, что среднемесячная заработная плата украинских мигрантов в странах – членах ЕС намного выше, чем в Украине. На основе проведенного исследования сделаны выводы, что трудовая миграция из Украины в страны ЕС имеет важное социально-экономическое значение для нашего государства. А подписание Договора об ассоциации между Украиной, с одной стороны, и Европейским Союзом, Европейским Сообществом по атомной энергии и их государствами-членами, с другой стороны, а также введение безвизового режима будет способствовать увеличению количества трудовых мигрантов.

The article is aimed at analyzing characteristics of labor migration from Ukraine to the European Union and evaluating the possible consequences of this process, as well as determining the future development trends in terms of emigration from Ukraine. The main directions of labor migration from Ukraine have been examined. An estimation of the volume of labor migration has been provided. Data about the socio-demographic characteristics of migrants have been presented. It is specified that the process of emigration has both positive and negative consequences for our country. Particular attention is paid to the analysis of employment settings of migrants in the Member States of the European Union. The main causes of emigration from Ukraine, among which both unemployment and low wages, have been allocated. The authors prove that the average monthly salary of Ukrainian migrants in the EU Member States is much higher than in Ukraine. On the basis of the carried out study has been concluded that labor migration from Ukraine to the EU has important socio-economic importance to our State. At the same time, signing of the Association agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand, as well as introduction of a visa-free regime, will contribute to an increase in the number of labor migrants.

Ключевые слова: миграция рабочей силы, эмиграция, иммиграция, интеграция, Европейский Союз, безработица, занятость.

Keywords: labor migration, emigration, immigration, integration, the European Union, unemployment, employment.

Рис.: 4. **Табл.:** 4. **Библ.:** 8.

Fig.: 4. **Tabl.:** 4. **Bibl.:** 8.

Безрукова Наталія Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки та маркетингу, Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка (пр. Першотравневий, 24, Полтава, 36011, Україна)

E-mail: n_bezrukova@mail.ru

Свечкарь Віталій Анатолійович – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки та маркетингу, Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка (пр. Першотравневий, 24, Полтава, 36011, Україна)

E-mail: sva_888@mail.ru

Bezrukova Nataliya V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economics and Marketing, Poltava National Technical University named after Yu. Kondratyuk (24 Pershotravnevyy Ave., Poltava, 36011, Ukraine)

E-mail: n_bezrukova@mail.ru

Svichkar Vitaliy A. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of International Economics and Marketing, Poltava National Technical University named after Yu. Kondratyuk (24 Pershotravnevyy Ave., Poltava, 36011, Ukraine)

E-mail: sva_888@mail.ru

Розвиток міжнародних економічних відносин є об'єктивним явищем світового масштабу і знаходить своє відображення в комплексі конкретних форм співробітництва, серед яких найрозвинутішою є міжнародна економічна інтеграція, тобто процес зближення і поступового об'єднання національних економічних систем за умов глобалізації та регіоналізації. Однією з форм міжнародних економічних відносин є міжнародна міграція робочої сили, яка здійснює істотний вплив на економіку як країн-реципієнтів, так і країн-донорів.

Сьогодні відбувається активна інтеграція України до світового економічного простору. Інтеграція до Європейського Союзу є стратегічним пріоритетом уряду нашої країни. Інтеграційний процес відбувається поступово. Зараз вже діє зона вільної торгівлі Україна-ЄС, оцінюються реальні перспективи запровадження безвізового режиму між нашою країною та Європейським Союзом. Тому дослідження питань міграції робочої сили з України до Євросоюзу та оцінка її наслідків є досить актуальним у сучасних умовах розвитку інтеграційних процесів.

Метою статті є аналіз особливостей міграції робочої сили з України до Європейського Союзу та оцінка можливих наслідків цього процесу, а також визначення майбутніх тенденцій розвитку еміграції з України.

Проблематикою регіональної інтеграції країн та, зокрема, міжнародної міграції робочої сили присвячені праці провідних українських учених, серед яких Е. Абрамова, С. Вільгельм, А. Гончарук, І. Дахно, І. Бураковський, В. Копійка, В. Мовчан, О. Шумило, Б. Рігерт, В. Сіденко, О. Усенко, А. Фіалко, В. Новицький, А. Поручник, М. Румянцев, А. Філіпенко.

Але динамічні зміни, які відбуваються у світовій економіці та у відносинах між країнами майже кожен день, вимагають коригування існуючих підходів та аналізу нових тенденцій. Постійно відбуваються зміни в кількості та якісному складі мігрантів, які викликані різними причинами як економічного, так і політичного та соціального характеру. Саме на аналіз цих змін і націлене дане дослідження.

Міграція робочої сили з України до ЄС є одним із основних напрямів економічної співпраці та набуває дуже важливого значення для нашої країни в теперішній час, коли може бути введений безвізовий режим між Україною та Євросоюзом.

В останні десятиліття Україна була ареною активних міграційних процесів. За оцінкою Світового банку (СБ), країна входить до п'ятірки найбільших постачальників мігрантів у світі, поступаючись лише Мексиці, Індії, Китаю та Росії. У 2013 р. за межами України проживали 6,5 млн осіб, що народилися на її території (14,3% від населення країни на цю дату). При цьому дані СБ не включають циркулярних мігрантів (тобто, мігрантів, які періодично повертаються до країни походження), кількість яких становить не менше 1 млн осіб.

Оцінка розміру зовнішньої трудової міграції з України залежить від визначення цього поняття. За широким визначенням трудові мігранти – це люди, які займаються економічною діяльністю за межами країни походження. Відповідно до трудових мігрантів потрібно

віднести основну частину тих, хто народився в Україні, але проживає за її межами. Однак більшість з цих мігрантів виїхали з України в період існування СРСР або у перші роки після його розпаду. В основному, зараз вони є громадянами інших держав (насамперед, Росії) і не підтримують економічні зв'язки з Україною, зокрема, не надсилають до країни грошові перекази.

Тому видається обґрунтованим використовувати більш вузьке визначення, відповідно до якого трудовим мігрантом є особа, яка працює в державі, громадянином якої вона не є. Отже, до числа трудових мігрантів входять всі мігранти, які періодично повертаються до України (циркулярна міграція), а також частина постійних мігрантів, які виїхали за кордон з метою працевлаштування, але зберігають українське громадянство.

Основним джерелом даних про трудову міграцію в Україні є два широкомасштабні обстеження домогосподарств. Перше з них було проведено у 2008 р. Державною службою статистики України у співробітництві з Українським центром соціальних реформ, фондом «Відкрий Україну», Світовим банком та Міжнародною організацією міграції – Опитування з питань трудової міграції 2008 року (ОТМ-2008) [1]. Друге обстеження було проведено в рамках проекту Європейського Союзу та Міжнародної організації праці «Ефективне управління трудовою міграцією та її кваліфікаційними аспектами» у 2012 р. – Опитування з питань трудової міграції 2012 року (ОТМ-2012). Відповідно до результатів ОТМ-2008 протягом 2005 р. – першої половини 2008 р. на роботу за кордон виїжджали 1476,1 тис. українців (4,2% населення країни у віці 15–70 років, або 6,6% економічно активного населення). Наступне обстеження, яке було проведено через чотири роки (ОТМ-2012), зафіксувало невелике скорочення числа мігрантів: у 2010 р. – першій половині 2013 р. за кордон виїжджали 1181,6 тис. українців (3,4% населення країни у віці 15–70 років, або 5,4% економічно активного населення). ОТМ-2012 також дозволило окремо оцінити кількість циркулярних і постійних мігрантів (тих, хто працював за кордоном більше року). Частка останніх складала 17,3% від загальної кількості трудових мігрантів, або 204,4 тис. осіб [2].

Основні напрямки трудової міграції – країни Європейського Союзу (ЄС) та Росія. За результатами обстеження 2014 р., в ЄС працювали або шукали роботу 51% трудових мігрантів (602,5 тис. осіб), у Росії – 43,2% (511,0 тис. осіб). Серед країн ЄС головними напрямками трудової міграції з України були Польща, Італія та Чехія (табл. 1) [3].

Разом з тим, проведені у 2008 та 2014 рр. обстеження домогосподарств дозволили оцінити розмір постійної трудової міграції лише частково, оскільки вони охоплювали лише тих мігрантів, сім'ї яких залишилися в Україні. Трудові мігранти, які перевезли за кордон свої сім'ї, не могли потрапити в поле зору обстежень. Існує низка свідчень на користь того, що масштаб постійної трудової міграції суттєво перевищує розмір, встановлений за допомогою обстежень домогосподарств.

Таблиця 1

Основні напрямки трудової міграції з України
(згідно з обстеженням домогосподарств з питань трудової міграції 2014 р.) [3]

Країна	Число трудових мігрантів, тис. осіб	Частка в загальній кількості мігрантів, %
Усього	1181,6	100,0
ЄС, у тому числі:	602,5	51,0
Польща	168,4	14,3
Італія	156,0	13,2
Чехія	153,0	12,9
Іспанія	52,6	4,5
Німеччина	27,8	2,4
Угорщина	23,0	1,9
Португалія	21,7	1,8
Росія	511,0	43,2
Білорусь	21,5	1,8
Інші	46,6	4,0

Слід відзначити, що реальні обсяги трудової міграції з України до країн ЄС визначити дуже важко. Статистичні дані як Держкомстату України, так і Євростату дуже далекі від реальних даних, оскільки враховують лише легальні потоки трудових мігрантів. Так, за даними Держстату України, у 2013 р. за межами України працювали 22 187 осіб, з них лише 10 594 особи – у країнах Європейського Союзу [4].

З даними Євростату, у 2013 р. у країнах ЄС статус постійного мешканця, який дає офіційне право на трудову діяльність у країнах ЄС, мали не менше 648,3 тис. громадян України (табл. 2). Водночас, за результатами ОТМ-2014, лише 256,8 тис. трудових мігрантів з України працювали в країнах ЄС не менше 6 місяців та потенційно могли отримати статус постійного мешканця. Звичайно, не всі громадяни України, які мали статус постійного мешканця у країнах ЄС, були трудовими мігрантами – серед них були працівники українських установ та підприємств, особи, які виїхали за кордон з метою, іншою за працевлаштування (зокрема, за програмами етнічної та релігійної міграції), а також незайняті родичі трудових мігрантів. Але, незважаючи на це, зіставлення результатів обстеження домогосподарств та даних Євростату дозволяє припустити, що розмір постійної трудової міграції з України до ЄС є більшим, ніж показало обстеження (за приблизними експертними оцінками, у 3–4,5 разу).

З урахуванням наведених вище даних розмір трудової міграції з України (включаючи циркулярну і постійну) до країн ЄС може бути оцінений на рівні 1,5–2 млн осіб (4,3–5,8% населення країни у віці 15–70 років, або 6,8–9,1% економічно активного населення).

Дані про соціально-демографічні характеристики, зайнятість та доходи доступні тільки для частини мігрантів, яка потрапила в поле зору обстеження домогосподарств. Згідно з результатами ОТМ-2014:

- ✦ чоловіки становили майже дві третини зовнішніх трудових мігрантів (65,6%). До числа трудових мігрантів належали 4,8% чоловіків у віці 15–70 років і тільки 2,2% жінок у цій віковій категорії;
- ✦ вік 31,7% мігрантів становив 30–39 років, вік 41,5% – 40 років та більше;
- ✦ рівень освіти 69,5% мігрантів – не вище середнього (серед зайнятого населення України аналогічний показник становив 51,6%);
- ✦ частка сільського населення серед трудових мігрантів становила 54,3%. У зовнішній трудовій міграції брали участь 6,3% сільського населення у віці 15–70 років і тільки 2,2% міського населення у цій віковій категорії.

Таблиця 2

Кількість українців, які постійно мешкають у країнах ЄС [5]

Країна	Число постійних жителів – громадян України, тис. осіб	
	у 2003 р.	у 2013 р.
Італія	12,7	200,7
Німеччина	116,0	136,3
Чехія	49,0	123,6
Іспанія	34,6	87,0
Португалія	0,3	49,5

Найпопулярніші сфери працевлаштування українських трудових мігрантів у країнах ЄС представлені на рис. 1 [3].

Потоки трудових мігрантів спрямовані в основному до країн: Польща (14%), Чеська Республіка (13%) та до країн з привабливішими умовами – Італія (13%), Іспанія (5%), Німеччина (2%), Португалія (1,6%) (рис. 2). Причому до Португалії, Німеччини та Чеської Республіки виїждять в основному чоловіки, де вони працюють на будівництві, тоді як серед мігруючих до Італії та Угорщини переважають жінки, де вони працюють відповідно як домашня прислуга та в сільському господарстві.

Рівень участі населення різних регіонів у трудовій міграції та географічна спрямованість також є різними. Найвищою інтенсивністю міграції є у західних областях, найнижчою – у центральних. На сході рівень участі визначається як низький. Такий розподіл пов'язаний із близькістю регіону до державних кордонів чи столиці (як альтернативи міграції) України, історичними зв'язками. Лідером за кількістю трудових мігрантів є Закарпатська область.

Найбільша країна-реципієнт закарпатців – Чеська Республіка. Жителі Чернівецької області працюють переважно в країнах Євросоюзу; Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської обирають Польщу, Росію та Італію; Рівненської та Волинської – сусідню Білорусію та Польщу. Російська Федерація є основною країною призначення для вихідців зі східних, центральних, північних і південних областей.

Трудова еміграція з України має як позитивні, так і негативні наслідки (табл. 3).

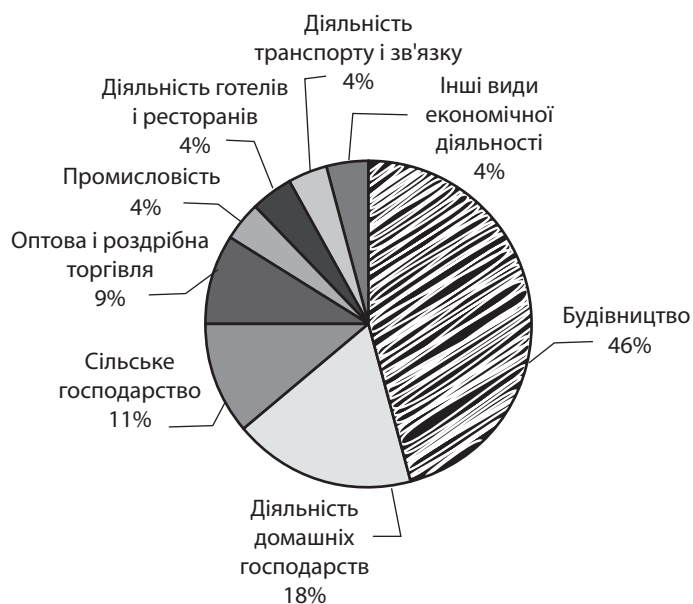


Рис. 1. Основні сфери зайнятості працівників-мігрантів в країнах ЄС у 2010–2013 рр. [3]

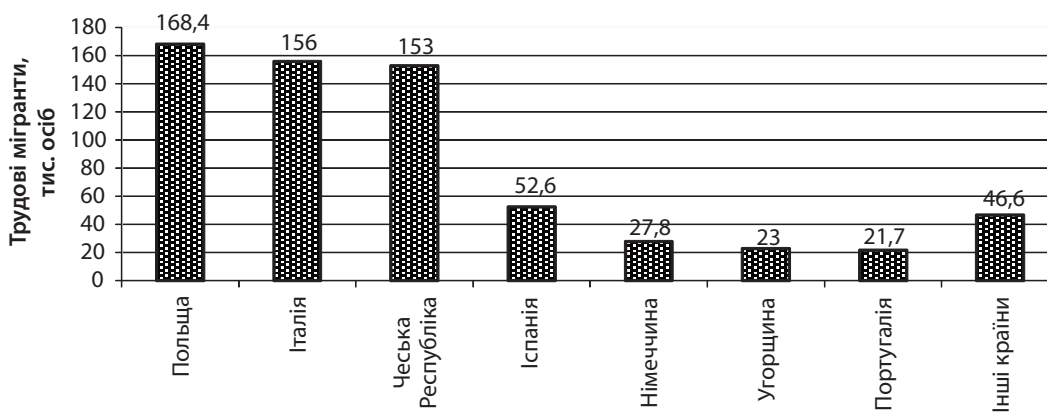


Рис. 2. Трудові мігранти за країнами перебування, 2010–2013 рр. [5]

Таблиця 3

Позитивні та негативні наслідки еміграції з України

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Надходження коштів у країну	Втрата найпродуктивнішої частини власної робочої сили (молоді, науковців, фахівців)
Послаблення напруги на ринку праці	Втрата кваліфікації більшості трудових мігрантів, які працюють не за спеціальністю
Зменшення рівня безробіття	Вкладення державою коштів у підготовку фахівців, які реалізують свої здібності та створюють додаткову вартість за кордоном
Покращення добробуту сімей мігрантів	Нелегальна трудова міграція не здійснює відрахувань до пенсійного та соціального фондів
Можливість реалізувати свої здібності	Отримання мігрантами громадянства країни міграції, що погіршує демографічну ситуацію
	Повернення трудових мігрантів пенсійного віку
	Розпад сімей, проблема соціального «сирітства»
	Ризик потрапляння в ситуацію торгівлі людьми (сексуальна експлуатація за кордоном, трудове рабство)

Але, враховуючи особливості середовища в країнах ЄС, прояви негативних наслідків значно зменшуються.

Визначимо основні фактори впливу на міграційні процеси з України до країн ЄС. Передусім, обсяг трудової

міграції залежить від демографічної ситуації в країні, а саме – від забезпеченості ринку праці населенням працездатного віку. Незважаючи на те, що з 2001 р. коефіцієнт народжуваності в Україні поступово зростає, він не

забезпечує простого відтворення населення, що підкріплюється і високим рівнем смертності українців. За даними Держстату, у 2013 р. загальна чисельність населення становила 45,5 млн осіб, із них 22 млн осіб (48%) – економічно активне населення у віці 15–70 років і лише 45% були працевлаштованими. Більше половини зайнятого населення – це особи у віці старше 40 років, що свідчить про старіння робочої сили. Несприятлива демографічна ситуація в Україні сприятиме не зменшенню еміграції, а навпаки – її збільшенню. Ситуація в країнах Європейського Союзу є такою: у результаті скорочення народжуваності та старіння населення утворюються диспропорції на ринках праці, і вони відчувають потребу в залученні іноземної робочої сили. Це сприяє збільшенню кількості трудових мігрантів з України.

Другим фактором є ситуація на ринку праці, зокрема рівень безробіття та кількість наявних робочих місць. Динаміка рівня безробіття протягом 2000–2013 рр. зображена на рис. 3.

На обліку в Державній службі зайнятості протягом 2013 р. перебувало 1826,1 тис. незайнятих громадян. На 1 вакансію претендувало 11 осіб. Із загальної кількості безробітних 42% складала молодь у віці до 35 років. Проте, на думку вітчизняних аналітиків, сьогодення інформація, що надається Державною службою статистики, занижує фактичний рівень безробіття приблизно в 5 разів. Причиною цього є наявність багатоваріантного прихованого безробіття. Воно існує у вигляді «оплачуваного безробіття» – безстрокових відпусток, неповного робочого тижня, скороченого робочого дня тощо, оскільки державі вигідніше виплачувати пра-

цівникам мізерну платню, аніж переводити їх у статус безробітних. Таким чином, явне і приховане безробіття – це, безперечно, фактори, що сприяють збільшенню трудової міграції українців за кордон.

Одним із найбільш важливих факторів є розмір заробітної плати. За даними обстеження, середньомісячний заробіток одного трудового мігранта становив 930 доларів США, що майже втричі більше, ніж у середньому на одного штатного працівника, зайнятого в економіці України – 330 доларів США (у 2008 р. – 817 доларів). Заробіток чоловіків був вищим за заробіток жінок: 996 і 813 доларів США відповідно [3]. Розміри середньомісячного заробітку українських мігрантів у різних країнах представлено на рис. 4.

Заробітки мігрантів, які є як мінімум у три рази вищими, ніж в Україні, мають і позитивні наслідки. По-перше, заробітчани отримують роботу, по-друге, зменшується напруга на вітчизняному ринку праці, і по-третє, вони здійснюють перекази зароблених коштів своїм родичам, які надходять в економіку України. Обсяги переказів з-за кордону у 2008–2013 рр. представлені в табл. 4.

Перекази, що надійшли у 2013 р. як оплата праці (тобто від працівників, які працюють за кордоном менше року), становили 4,6 млрд дол. Частка переказів у формі оплати праці має тенденцію до зростання: у 2009 р. вона становила лише 49,0%, у 2012 р. досягла 61,4% [6].

Розподіл грошових переказів за країнами характеризується високим ступенем концентрації: понад 70% переказів здійснювалося із семи країн. Лідером залишилася Росія – до 2,3 млрд дол. США. Загалом на країни

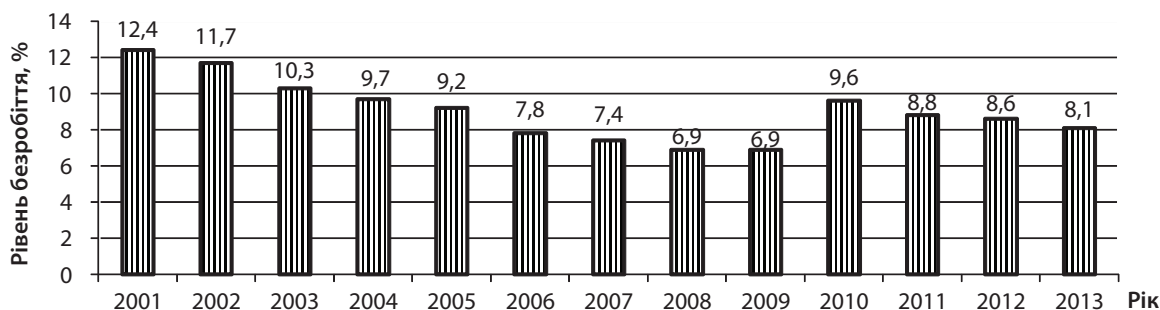


Рис. 3. Динаміка рівня безробіття в Україні за методологією МОП серед осіб працездатного віку у 2000–2013 рр. [4]

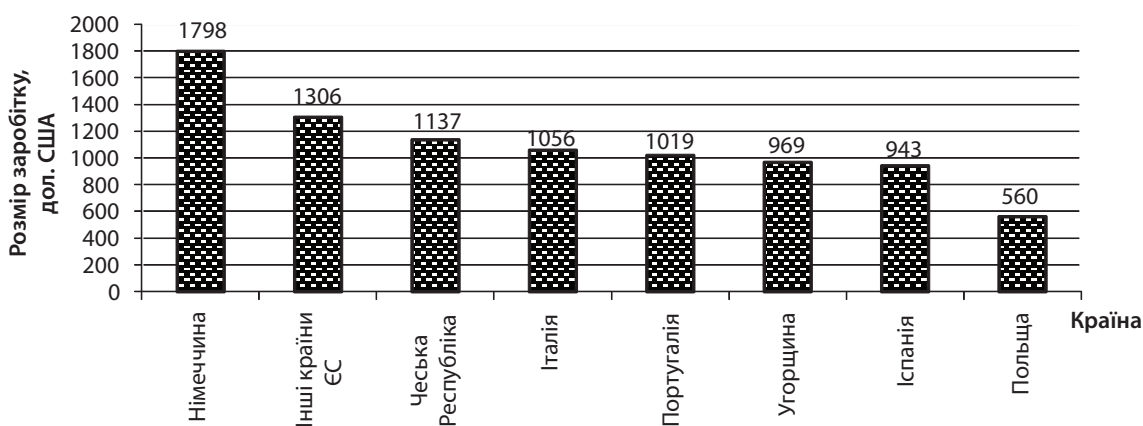


Рис. 4. Розмір середньомісячного заробітку українського мігранта в різних країнах ЄС, 2010–2013 рр. [3]

Обсяги приватних грошових переказів з-за кордону, 2008–2013 рр. [6]

Показник	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Обсяг грошових переказів, млн дол.	4922	6177	5370	5862	7019	7526
Обсяг грошових переказів у % до ВВП	3,4	3,4	4,6	4,3	4,3	4,3

СНД у 2013 р. припадало 40,1% обсягу грошових переказів з-за кордону. З інших країн світу найбільше переказів надходило зі США та Німеччини (відповідно 9,3 та 6,2% від загального обсягу грошових переказів в Україні). Загалом з країн ЄС надійшло 2,3 млрд дол. США [6].

Перекази заробітчан покращують умови життя сімей мігрантів, що, своєю чергою, підвищує платоспроможний попит. Негативним залишається той факт, що більшість надісланих коштів витрачається на споживання, і лише в поодиноких випадках може інвестуватися у розвиток бізнесу. Таким чином, рівень заробітної плати – це чи не найважливіший фактор, який сприятиме еміграції українців. Оскільки оплата праці навіть не висококваліфікованих робіт у країнах Європейського Союзу є в рази вищою в порівнянні не тільки з Україною, а й із країнами СНД, можна припустити, що після спрощення візового режиму кількість емігрантів збільшиться. Особливо слід врахувати дві протилежні тенденції – скорочення трудової еміграції до Російської Федерації внаслідок останніх подій та, навпаки, зростання еміграційних потоків до країн ЄС. Тим більше, що рівень освіти, кваліфікації та культури українських трудових мігрантів не значно відрізняється від середнього по країнах ЄС, що неможливо сказати про трудових мігрантів з країн Африки та Азії. Крім того, ЄС вже має позитивний досвід розширення шенгенської зони після приєднання нових країн-членів – очікуваного різкого напливу трудових мігрантів з «нових країн-членів» до «старих» не сталося, тому фахівці вважають, що навіть після введення безвізового режиму з Україною та часткового відкриття ринків праці (що має виражатись у спрощенні режиму реєстрації, особливо для нелегальних трудових мігрантів у країнах ЄС) різкого збільшення трудових мігрантів до країн ЄС з України не відбудеться.

Важливим чинником зростання трудової міграції до країн ЄС може стати політична нестабільність в Україні. Як складеться політична ситуація в Україні, прогнозувати навіть на найближчу перспективу важко. Можна стверджувати лише про наявність політичної нестабільності. У разі подальшої дестабілізації ситуації можна очікувати збільшення виїздів за кордон національних меншин з України. Навіть у випадку стабілізації ситуації, враховуючи політичні події, які відбулися в Україні з початку 2014 р., можна прогнозувати зменшення кількості мігруючих до Росії, особливо це стосується мігрантів із західних областей. Як альтернативу мігранти можуть обрати країни Європейського Союзу, крім того, цьому сприятиме і спрощення візового режиму.

У ст. 18 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами,

з іншої сторони, зазначається, що «існуючі можливості доступу до зайнятості для українських працівників, надані державами-членами згідно із двосторонніми договорами, мають бути збережені, а у разі можливості, покращені», а також те, що «Рада Асоціації зобов'язується розглянути можливість надання інших, більш сприятливих положень у додаткових сферах, зокрема можливості доступу до професійного навчання, згідно із законами, умовами та процедурами, чинними у державах-членах та в ЄС, при цьому беручи до уваги ситуацію на ринку праці у державах-членах та в ЄС». Тобто країни – члени ЄС можуть надавати для трудових мігрантів з України спрощений режим отримання дозволів на працевлаштування [7]. Так, у Польщі у 2014 р. набув чинності закон, який передбачає, що надання дозволу на проживання в країні одночасно означає й дозвіл на працевлаштування [8]. У 2015 р. Польща ввела в дію правило, яке дозволяє студентам і викладачам з України працевлаштовуватися без отримання спеціальних дозволів.

ВИСНОВКИ

Трудова міграція з України до країн ЄС має важливе соціально-економічне значення для нашої держави. Хоча негативні наслідки від трудової міграції прибутковані й міграції до країн ЄС, але політико-правове та соціально-культурне середовище в країнах ЄС дозволяє значно зменшувати прояви існуючих ризиків.

Основними факторами впливу на рівень трудової міграції українців за кордон в умовах європейської інтеграції в сучасній політико-економічній ситуації є демографічна ситуація, рівень безробіття, розмір заробітної плати, міграційна політика, а також політична ситуація в Україні та світі.

Підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншої сторони також сприятиме збільшенню кількості трудових мігрантів, зокрема за рахунок спрощення візового режиму. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Звіт щодо методології, організації проведення та результатів вибіркового модульного дослідження з питань трудової міграції в Україні / Міжнародна організація праці, Державна служба статистики України. – Будапешт, МОП, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_243286.pdf

2. Звіт щодо методології, організації проведення та результатів вибіркового модульного дослідження з питань трудової міграції в Україні / Міжнародна організація праці, Державна служба статистики України. – Будапешт, МОП, 2013 [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_244746.pdf

3. Звіт щодо методології, організації проведення та результатів модульного вибіркового обстеження з питань трудової міграції в Україні / Міжнародна організація праці. Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи. – Будапешт, МОП, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ilo.org/wcmsp7/groups/public/@europe/@ro-geneva/@sro-budapest/documents/publication/wcms_244778.pdf

4. Державний комітет статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

5. Офіційний сайт Статистичного агентства ЄС «Євростат» Єврокомісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/Eurostat>

6. Національний банк України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>

7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=224167817

8. Євробюлетень. Огляд. – К. : Представництво Європейської Комісії в Україні, березень-квітень, 2014. – 168 с.

REFERENCES

Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy : ofitsiyni sait. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Natsionalnyi bank Ukrainy : ofitsiyni sait. <http://www.bank.gov.ua>

Statystychne ahentstvo YeS «Yevrostat» Yevrokomisii : ofitsiyni sait. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/Eurostat>

“Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym Spivtovarystvom z atomnoi enerhii ta yikh derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony” [Association Agreement between Ukraine, on one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and its Member States, on the other hand]. http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=224167817

Yevrobiuletten. Ohliad [Eurobulletin. Review]. Kyiv: Predstavnytstvo Yevropeiskoi Komisii v Ukraini, 2014.

“Zvit shchodo metodolohii, orhanizatsii provedennia ta rezultativ vybirkovoho modulnoho doslidzhennia z pytan trudovoi mihratsii v Ukraini, 2013” [Report on the methodology of the conduct and results of selective research module on labor migration in Ukraine, 2013]. http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_244746.pdf

“Zvit shchodo metodolohii, orhanizatsii provedennia ta rezultativ vybirkovoho modulnoho doslidzhennia z pytan trudovoi mihratsii v Ukraini, 2009” [Report on the methodology of the conduct and results of selective research module on labor migration in Ukraine, 2009]. http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_243286.pdf

“Zvit shchodo metodolohii, orhanizatsii provedennia ta rezultativ modulnoho vybirkovoho obstezhennia z pytan trudovoi mihratsii v Ukraini, 2014” [The report on the methodology and organization of results of modular sample survey on labor migration in Ukraine, 2014]. http://www.ilo.org/wcmsp7/groups/public/@europe/@ro-geneva/@sro-budapest/documents/publication/wcms_244778.pdf